

Ἑλλάδα ἂν ἔχῃ ἀποτελεσματικά, ὅμως σ' ὅλη τὴ γραμμὴ ἀρχίζοντας ἀπὸ τῆς γλώσσας ἀπλώθηκε διὰ τῆς κριτικῆς στὴ φιλολογία καὶ ἀπ' αὐτὴ στὴ κοινωνία καὶ σ' ἐκείνα τὰ συστατικά της μέρη τὰ ὁποῖα ἐχθρεύονται τῇ μόρφωσιν τῆς ἐθνικῆς συνείδησης. Πρῶτα πρῶτα φαίνεται ὅτι ξέσπασαν τὰ κύματα τῆς πάλης αὐτῆς στοὺς δυνατώτατους προμαχῶνες, σχολεῖο, ἐκκλησία καὶ πολιτεία· οἱ ἐνδείξεις δὲ ὅτι βάρυναν πάλι οἱ νεοῦλλοι μετὰ τὴν καρδιά τους τὴν φιλαρία γιὰ τὸν ἀρχαῖο πολιτισμὸν πολλαπλασιάζονται καὶ φαίνεται τώρα καθαρά ὅτι λαχταροῦν μίαν Ἑλλάδα ἀναγεννημένην.

Σ' ὅλες τὶς διαφορὰς ἐκδηλώσεις ἐνὸς ἐθνικοῦ ὀργανισμοῦ δὲν ὑπῆρχεν ὡς τώρα τίποτα ζωντανόν, ἀλλὰ παρασιτισμὸς καὶ κοκετταρία μετὰ ξένα χρυσὰ στολίδια. Ἡ γλώσσα μίμησις τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς, ἡ φιλολογία μίμησις τῆς Γαλλικῆς, τὸ πολίτευμα Βελγικόν, τὸ σχολεῖο μίμησις τοῦ Βρυαρχικοῦ καὶ τὸ σῶμα ποὺ ἔπρεπε νὰ σηκῶν ὅλο τὸ βῆρος αὐτοῦ τοῦ πολιτισμοῦ καταντούσε ἓνα δυσκολοῦστο μῖγμα Πατριαρχικοῦ Βαλκανισμοῦ, Βυζαντινοῦ ἁτακτισμοῦ καὶ τουρκικῆς κωφότητος. Αὕτη ἦταν ἡ εἰκόνα ἀπὸ τὴν ὁποία ἡ στραβωμένη ἀπὸ οἰκελλισμὸν καὶ κλασικὰ μορφωμένη Εὐρώπη περιέμενε τὴν ἀναγέννησιν τῆς ἀρχαίας λαμπρότητος. Ἀπὸ παχυλὴ ἄγνοια τῆς ἱστορίας τῶν μεσαιωνικῶν καὶ τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων τῆς Ἑλλάδος πηδοῦσαν δυὸ χιλιάδες χρόνια πίσω καὶ ἐταῦτιζαν τὸ νεοελληνισμὸν μετὰ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα· ζητοῦσαν ἢ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα στὴν νῆα ἢ τὴν νῆα στὴν ἀρχαίαν—μὰ μόνον ἀρχαιολόγοι καὶ φιλόλογοι ἐπισκέφτονταν τὴ χώρα, χωρὶς ὅμως νὰ ἐρθῇ καὶ σὲ κανέναν ἡ ἰδέα νὰ ζητήσῃ τὴν νῆαν Ἑλλάδα μέσα στὴ νῆα· ἀλλὰ καὶ ζήτημα ἂν θὰ τὴν εὑρίσκε ἀφοῦ κανεὶς λόγος δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ γιὰ μὴ πραγματικὴ ζωὴ ἀπάνω στὰ ἀρχαῖα εἰσέπια, ἐφ' ὅσον οἱ ἴδιοι οἱ Ἕλληνες προσπαθοῦσαν νὰ πείσουν τὸν ἑαυτοῦ τους καθὼς καὶ Εὐρωπαῖοι φιλέλληνες αὐτοὺς, ὅτι μόνον ἡ θαυματουργὴ δύναμις τῆς ἀρχαιότητος μπορούσε νὰ τοὺς ἐμπνεύσῃ νῆα ζωὴ. Ἔτσι ἐκείνον καὶ προσπαθοῦσαν νὰ ἐπωφεληθοῦν ὅχι μόνον ἀπὸ τὰ ἔχνη τῆς ἀρχαιότητος τὰ ὁποῖα ὑπῆρχαν, καὶ ζήτημα εἶναι ἂν ὑπῆρχαν, στὴ νῆα τῶν ὑπαρξέων, ἀλλὰ καὶ ἀπ' τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα αὐτῆς· δηλαδὴ, ὀνόματα τόπων, χωρὶν καὶ προσώπων ἀρχαιοποιήθηκαν, νεώτεροι πολιτικοὶ καὶ νομικοὶ θεοὶ ὀνομάστηκαν μ' ἀνάλογα ἀρχαῖα ὀνόματα— μετὰ λίγα λόγια ἐνόμιζαν ὅτι μετὰ ἑκατοστὸν πέντε πασάλειμα μπορούσαν νὰ γελάσουν καὶ τὸν ἑαυτοῦ τους καὶ τοὺς ξένους ὅσον ἀφορᾷ τὴν ξὴν καταγωγὴν τῶν περισσώτερων συστατικῶν τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ. Κ' ἔτσι πῆρε ἡ νεοελληνικὴ πολιτεία ἓνα ψεύτικο καὶ τεχνητὸ χαρακτῆρα, ὁποῖος τὴν ἔφερε στὸν ψευδοπολιτισμὸν καὶ στὴν ἐσωτερικὴ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὴν νεώτερη Εὐρώπην, ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἀπὸ τὶς πραγματικὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς της. Κι' αὐτὸ συνετέλεσε ὥστε, τὸν ἐλληνισμὸν ποὺ μὴ φορᾷ ἦταν ὁ πρῶτος πνευματικὸς παράγοντας στὰ Βαλκανικὰ κράτη, νὰ τὸν παραγκωνίσουν καὶ τὸν ὑπερεπάρχουν νεώτεροι λαοί, χωρὶς νὰ εἶναι καθόλου ἐξυπνότεροί του ἀλλὰ μετὰ τὸ νὰ ἔχουν τὴν χαρὰ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ παρόντος, καθὼς οἱ Ρουμῶνες καὶ οἱ Βούλγαροι. Ἔτσι ἄρχισε τὴν ἐπίδρασίν της ἡ κατὰ ἐνὸς προγονικὸν πολιτισμοῦ τὸν ὁποῖον παρεξήγησαν.

Σ' αὐτὴ τὴν ὀλέθρια αὐταπάτην ἔμειναν ἴσα μετὰ τὸ 800 ἔτος τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνα, ἐκτός ἀπὸ λίγες ἐντιμὲς ἐξαιρέσεις ποὺ πέρασαν χωρὶς νὰ ἀφήσουν καὶ τὰ ἔχνη των.* Ὑστερὰ ὅμως ἄρχισε σιγὰ

σιγὰ νὰ γίνεταί κάποια ἀναμορφωτικὴ κίνησις ἡ ὁποία μεγαλύνει ὁλοένα, μάλιστα τὰ τελευταῖα δεκαπέντε χρόνια, καὶ δείχνει ὁλοφάνερὰ πῶς τώρα στὴν Ἑλλάδα ἀρχίζει νὰ λάμπῃ ἡν ὅχι ὁ ἥλιος τοῦ Ὀμήρου, ὅμως ὁ ἥλιος τοῦ νεώτερου Εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος.

Πρῶτα πρῶτα καὶ πρὸ σφοδρᾶς ἐξέσπασε ἡ πάλη γιὰ τὸν ἐθνικὸν πεζὸ λόγον. Στὴν ποίησιν εἶχαν ἀφίση ἀνεύχλητη τὴν γλώσσαν τοῦ λαοῦ καὶ σιωπηλὰ συμφωνοῦσαν στὸ ζήτημα αὐτό, ὅταν στὴν ἀρχὴ τοῦ 800 ἔτους μερικοὶ νέοι ποιηταὶ ἀντιπαρέταξαν τὴν γλώσσαν τοῦ λαοῦ ὡς τὴν ἀληθινὴν πηγὴν τῆς τέχνης στὴν ἀκαδημαϊκοκλασικὴ τάσιν ἡ ὁποία ὡς τότε ἀκόμα κυριαρχοῦσε στὴ τέχνη. Οἱ γραμμαιτισμοὶ οἱ ὁποῖοι θαρροῦσαν ὅτι ἦσαν φύλακες τῆς ἱερῆς γλώσσας τῶν προγόνων των καὶ ἐφαντάζονταν ὅτι ἔγραφαν ἀρχαῖα ἐλληνικά, ἢ καὶ ἡ γλώσσα των ἦταν ἡ πρὸ βάρβαρη ποὺ μπορούσε κανεὶς νὰ σκεφθῇ ἔμειναν ἀπαθείς καὶ ἡσυχοὶ ἀπέναντι σ' αὐτοὺς τοὺς ἀλλοκότους, οἱ ὁποῖοι βέβαια δὲν μπορούσαν τόσο εὐκόλῃ νὰ εἰσβάλλουν στὸ κράτος των. Τότε φάνηκε τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 1888 ἓνα βιβλίον γραμμένον στὴ δημοτικὴ γλώσσᾳ ἀπὸ τὸν Ἕλληνα Γεννῆν Ψυχάρη, τὸ ὁποῖο μετὰ πολλὰ σάτυρα εἰδείξε τοὺς Ἕλληνες τὶς γλωσσικὰς ἀνοησίας των καὶ τοὺς ἔδωκε μετὰ ἐλαφρὸν φλύαρον τόνον ἱστορικὰ γλωσσικὰ μαθήματα. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐκίνησε μεγάλην ἀρμάνκτησιν στὸν κύκλον τῶν «γραμματισμένων» Ρωμιῶν. Ὁ συγγραφεὺς ἦν καὶ ἀναγνωρισμένος σοφὸς καὶ γαμπρὸς τοῦ Ἐρνεστού Ρενάν, στιγμιατίστηκε ὡς ἀμόρφωτος καὶ προδότης τοῦ ἔθνους καὶ ἀκόμα σήμερα θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς κοινούς Ρωμιούς ὡς μισητότατος ἄνθρωπος, ὡς αἰρετικὸς καθὼς ὁ Τολστόν στὴ Ρουσία. Στους λίγους ὅμως πράγματι ἐξυπνοὺς εἶχε τὸ βιβλίον ἐλευθερωτικὴν ἐπίδρασιν· ἦταν ὅταν νῆφυνεν ἀπὸ τὴν καρδίαν τοῦ λαοῦ ἓνα μεγάλο βῆρος. Παντοῦ ἄρχισε νὰ πρασινίσῃ· μικρὸς ἀριθμὸς νεαρῶν συγγραφέων μετὰ ἀρετὸν τάλαντον ἐπάσχισε νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ παράδειγμα τοῦ Δασκάλου στὴν πράξιν, καὶ ἔτσι ἡ γλώσσα τοῦ λαοῦ ἄρχισε νὰ κινῇ τὰ φτερά της στὴν φιλολογία μετὰ πειρὰ μικρὰ δηγήματα βγαλμένα ἀπ' τὴν ζωὴν τοῦ λαοῦ. Ἀς ἀναφέρωμε ἔδω πέρα μόνον τὰ ὀνόματα τοῦ Ἐφταλιώτη, Καρκαβίτσα, Δροσίνη καὶ Παλαμά, οἱ ὁποῖοι πρῶτοι ἀνακάλυψαν τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ.

(Μετάφρ. Α. Δ. καὶ Ζ. Χ.)

(Ἀκολουθεῖ)

δὲν ἔκαμε ὅλ' αὐτὰ ποὺ ἔπρεπε νὰ κάμῃ αὐτὸ δὲ φταίει οὔτε ὁ Καποδίστριας, οὔτε ὁ Βασιλεὺς Ὀθων οὔτε ὁ Γεώργιος.... Ἐμεῖς ἴδιοι οἱ Ἕλληνες φταίμε σ' ὅλα ἀπ' τὴν ἀρχὴν χαράξαμε ψεύτικους δρόμους καὶ ἀντὶ νὰ προσπαθοῦμε τὰ τοὺς ἀφήσουμε μπερδεύματα πρὸς πολλὰ καὶ τὰ χάνομε. Κυνηγήσαμε ἀπὸ μὴν ἀνέφικτες θεωρίας, ἐνῶ τὸ πεδὶον τῆς προόδου ἦταν ἐμπρὸς μας ἀνοιχτό καὶ πλατύ· προτιμήσαμε τὸ θόρυβον μὴς ἀκατάπαυστης γυρίνας ἀπὸ τὸν καρποφόρον ψιθυρὸν τῆς δραστηριότητος· ἔπρεπε νὰ μοιάζουμε μετὰ ἐργατικά μυρμήκια καὶ ἀντὶ τούτου καταστήσαμε τσιτσίκια.....».

— Οἱ ἐκλογικοὶ ἀγῶνες, ἔλεγε κάποιος, εἶναι οἱ προκριματικοὶ (ὁ Θεὸς νὰ μᾶς συγχωρήσῃ γιὰ τὴν λέξιν!) τῶν Ὀλυμπιακῶν. Ἀν πιστεύει σ' αὐτοὺς ὁ Παλλάκος, δὲν μπορεῖ νὰ νικηρῇ τὸ Ὀλυμπιονίκης ἢ δὲ λάβει μέρος καὶ στοὺς Ὀλυμπιακοὺς.

— Δυὸ μεγάλοι ἄνθρωποι διατρέχουν τὴν Ἑλλάδα καὶ κατηχοῦν τὰ πλῆθη· ὁ Παλλάκος τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα καὶ ὁ Κουρούπης τὴν Δυτικὴν.

— Καὶ οἱ δυὸ κάνουν τὶς διαλέξεις τοὺς· ὁ ἓνας γιὰ τὸ κορδόνι καὶ ὁ ἄλλος γιὰ τὸ ἄμυστιον τῆς ζωῆς.

— Ὁ κ. Μπάμπης Ἀννίνος μίλησε στὸν «Παρνασσὸν» γιὰ τὸ ἐσῶλλον τῶν Εἰσαγγελέων, ἔκανε δηλ. τὸ μνημόσυνο τῆς χρυσῆς ἐκείνης ἐποχῆς ποὺ μ' ἓνα καλαμπουράκι βαφτιζότανε κανεὶς λόγιος. Ὁ Μπάμπης ἔκανε πολλὰ καλαμπούρια γι' αὐτὸ εἶπαν καὶ ὁ ἀρχιδόγιος τῆς ἐποχῆς.

ΟΙ ΣΚΙΕΣ ΜΟΥ

(Μ' αὐτὸν τὸν τίτλον ἔγραψεν ὁ ἑνὶς τόμος, καλλιτεχνικὰ τυπωμένος, τὰ ποιήματά του ὁ κ. Δ. Τάνταλίδης, ἓνας ἀπὸ τοὺς φανατικώτερους δημοτικιστάδας τῆς Ἰσολῆς. Γιὰ τὰ ποιήματα τοῦ ἀγαπητοῦ μᾶς φίλου θὰ γράφω, ὅτι πρέπει σ' ἄλλο φύλλον τοῦ «Νουμά». Σήμερὰ παίρνομε ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ τρία ποιήματάκια καὶ τὰ προσφέρουμε στοὺς ἀναγνώστες μας γιὰ δείγμα.)

ΣΥΧΩΡΙΟ

Περὶ φανὴν περνοῦσες στὸ λειβάδι...
Εἰκόνα τῆς Ἀλήθειας τραγικὴ!
Ξεχώριζες μέσ' στὸ βουλο κοπάδι...
μέσ' στὴ μορφή μορφή μοναδική!

Στὸ διάβα σου, οἱ γύφτοι μετὰ πᾶν
σ' ἀδειάζανε ὅχις μέσ' στὴν ποδιά...
πληθαίνανε! καὶ κύτταζες τὰ στέγνια...
περὶ φανὴν! σὶὰ χεῖλι... τσιμουδιά!

Σὲ βλέπω στὴν ψιλὴν τώρα τὴν ῥάχη...
Εἰκόνα τῆς Ἀγάπης τραγικὴ!
Περὶ φανὴν διαβαίνεις καὶ μονάχη...
ἀπόκοσμη σκιά μαρτυρικὴ!

Καὶ ῥίχνοντα; τὸ βλέμμα στὸ λειβάδι,
ἀδειάζεις τὴν γεμάτην σου ποδιά...
καὶ ραίνεις μ' ἄσπρα κρίνα τὸ κοπάδι!
συχώριο! ἀπ' τὴν ἀγνὴν σου τὴν καρδιά!...

ΠΙΚΡΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

Πικρὴ ἀπόφασις τὸ πῆρ
στὴ γκρεμισμένη μου καρδιά,
καὶ ἡ μελαγχολικὴ μου λύρα
πρὸς δὲ θὰ βγάλλῃ τσιμουδιά...

Φουρτούνα γκρέμισε τὸ βράχο...
μείναν χαλίκια σκορπιστά
καὶ ἐν' ἀπαλὸν κῆμα μονάχο
ποὺ τὰ φιλεῖ μουρμουριστά...

Καὶ τώρα;... Τώρα σὰ φεγγάρι
ποὺ χυνοπωρὴν βραδιά
σκορπᾷ τὴν ξανθὴν του χάριν
μέσ' στοῦ γαλοῦ τὴν ἀμμουδιά,

Καὶ ἡ ξανθὴ ἀνάμνησίς της,
στὴ γκρεμισμένη μου καρδιά
θὰ φέγγῃ μετὰ τὴν ποίησίν της,
... χωρὶς νὰ βγάλλῃ τσιμουδιά!...

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ

Τῆς γλυκεῆς τῆς μορφῆς τελευταῖο σημάδι
στὸ καρφὶ καρτερῶ, σύντροφός σου κρυφὸς
στὸ πικρὸ καὶ θλιμμένο τῆς νύχτας σκοτάδι
καὶ στῆς μέρας τὸ ἄσπρο γελοῦμενο φῶς.

Εἶμαι καὶ ἀπ' τὸ Χάρο στὴ γῆ γλυτωμένο
ποὺ μ' ἀγάπη γλυκεῖα ξεχασμένη ἀντηχεῖ...
Στὰ φτερά τοῦ φωτός τὰ λαφύρα μισεμένο
ἓνα κῆμα ζωῆς μετὰ κρῆματι ψυχῇ!...

Μετὰ τὰ μάτι' ἀνοιχτὰ καὶ μ' ἀκοίμητο χάδι
παντοῦ πάντα σὲ βλέπει ὁ νοῦς μου ὁ σοφός...
στὸ πικρὸ καὶ θλιμμένο τῆς νύχτας σκοτάδι
καὶ στῆς μέρας τὸ ἄσπρο γελοῦμενο φῶς.

Κι' ὅταν ὕπνος χυθῇ στὰ κλειστά βλέφαρά σου,
μετὰ φτεροῦγισμα, τότε, κρυφὸ καὶ ἀπαλὸ

* Σ' ἓνα τέτοιο ἄρθρον ποὺ δημοσίευσεν ἡ «Νέα ἡμέρα» τῆς Τεργέστης τὸ 1867, ἀναφέρεται: «Ἀν' ἡ χώρα μας

σά σκιά ζουντανή κατεβαίνω κοντά σου,
πὸ χλωμὸ μέτωπό σου μ' ἀγάπη φιλῶ....

Πολεμῶ μέσ' στὸ νοῦ σου τὴν ἀσπλαχνή λήθη..
κ' ἱστορῶ, μὲ τραγοῦδι, σιγὰ, μαγικὸ,
πεθαμμένης ἀγάπης παλιὸ παραμῦθι..
καὶ στὸν ὕπνο σου ὄνειρο πλέχω γλυκὸ!

Πόλη

Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΣΑΛΟΝΙΟΥ

Η ΕΝΑΡΕΤΗ!

Ἡ Κα 'Εναρετοπούλου εἶχε τὴ συνήθεια νὰ κρατῇ ἡμερολόγιο, γιὰ νὰ γράφῃ καὶ μέσα κάθε τῆς πόθο, κάθε τῆς σκέψης κρούρη, καὶ κάθε γεγονότος τῆς ζωῆς τῆς. Θῆτανε κατὰ παραπάνου ἀπὸ σαραντάρια, μολονότι δὲν τὸ εἶχε τίποτε νὰ πῇ, πῶς γεννήθηκε δέκα χρόνια κατόπι ἀπὸ τὴν Ἑνωσὴ, μὲ μορφὴ, ποὺ ἀνάγκαιζε τὸν κόσμο — τὸν κακόγλωστο πάντα — νὰ λήθῃ, πῶς ἂν ὁ πατέρας τῆς δὲν εἶχε φροντίσῃ μαζί μὲ τὴν θυγατέρα τοῦ νὰ δώσῃ καὶ τὸ ἀντιστάχωμα σὲ ἀρκετὰς χιλιάδες δὲ θὰ τὴν πάντρευε ποτὶ.

Κάνω τὴν ἀδιακρίσια ν' ἀντιγράφω μερικὰ ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιό τῆς.

Ἀπριλίου 4. — Ἐκῆνα τὴ σύγκρισιν Ἐκείνου μὲ τὸν ἄντρα μου. Πόσο χοντρός ὁ δεύτερος καὶ πόσο χαριτωμένος καὶ λεπτὸς ἐκεῖνος! Εἶναι ἀνεξήγητο, πῶς ἀμέσως ἀπὸ τὴν πρώτην φορά, ποὺ τὸν εἶδα, ἐννοίωσα πῶς δὲ μοῦ ἦτανε ξένος καὶ πῶς κατὰ τὴν μετὰ τὴν ἐκείνου κοντὰ του, πῶς θὰ αἰστανόμουν ἀλλοιωτικὸν τὸ εἶναι μου, πῶς θ' ἀγαποῦσα, ὦ ναί! θ' ἀγαποῦσα, γιὰτὶ αὐτὸ εἶναι ἡ λέξις, ποὺ ἄρμοζει.

Ἀπριλίου 15 — Οὔτε μὲ προσέχει καὶ ὅμως μὴ τοῦ ματιὰ θὰ μ' ἔκανε τὴν πιὸ εὐτυχισμένην τοῦ κόσμου. Εἶναι τάχα ἀμαρτία νὰ διψῶ γι' ἀγάπην, ἀφοῦ ἡ τύχη μου θέλησε νὰ τὸν γνωρίσω;

Μαγίου 2 — Ἀχ! ἡ χτεσινὴ βραδεῖα, μαγεῖα, ὄνειρο, εὐτυχία! Ἐπῆγα στὸ θέατρο μὲ τὴν φιλενάδα μου, τὴν Κα Δ. Κείνος ποτὶ δὲν ἔρχεται νὰ μᾶς χαιρετήσῃ στὸ θεαρεῖο, ὅταν εἶμαι μονάχη μὲ τὸν ἄντρα μου. Δείχνει μὴ τέτοια ἀδιαφορία, ποὺ μοῦ φραμακεύει τὴ ζωὴ. Μὰ ψὲς δὲν ἔμουν μονάχη καὶ μὲ τὴν κα. Δ. γνωρίζονταν πολὺ, εἶναι καὶ ὑποχρεω-

μένος σ' αὐτὴν, γιὰτὶ πάντα τὸν καλεῖ στὶς ἀπογευματινὰς τῆς. Γιὰ τοῦτο, ἔπειτ' ἀπὸ τὴν δευτέρην πράξιν ἀνοίγει ἡ θύρα καὶ ποῖος μπαίνει; Ἐκεῖνος. Ἀχ! πῶς χτυποῦσε ἡ καρδιά μου, ἐνόμιζα, πῶς θὰ λειποθυμήσω. Κάθισεν καὶ ἔρχισεν τὶς κουβέντες: μιλοῦσε γιὰ ὅλα μὲ τόσῃ ἐξυπνάδα καὶ ἀφέλεια, ποὺ ἀκούοντας τὴν φωνὴν τοῦ, πίστευα πῶς ἀναιρεῖτο.

Ὅταν ἀνοίγῃ ἡ σκηνή, τοῦ προτείνουν νὰ μείνῃ ν' ἀκούσῃ τὴν τρίτην πράξιν ἀπὸ τὸ θεαρεῖο καὶ δέχεται. Δὲν περνοῦν λίγα δευτερόλεπτα, ποὺ ἡ κα. Δ. τοῦ λέει νὰ προσέξῃ τὴν ὁμορφὴν τουαλέττα τῆς πρίμας. Γιὰ νὰ τὴν ἰδῇ καλῆτερα, ἀναγκάστηκε νὰ σκύψῃ καὶ ὅπως ἦταν ἀπὸ τὸ μέρος μου, αἰστανόμουν τὴν πνοὴν τοῦ ἀπάνου στὸ γυμνὸν ὤμο μου. Κεῖνῃ τὴν στιγμὴν δὲ θὰ τὴν λησμονήσω ποτὶ μου. Νοιώθω καὶ τῶρ' ἀκόμα τὴν ἰδίαν ἀνατριχίλα. Ἀχ, ἂν ἤθελε θῆμονα ἔτοιμη νὰ λησμονήσω ὅλα, ἄντρα, παιδιὰ, κοινωνία, θρησκεία, γιὰ τὴν ἀγάπην τοῦ. Εἶμαι τόσο δυστυχισμένη ἐξ αἰτίας τοῦ!

II

Μὴ μέρη κατόπι — τὶς τρεῖς Μαγιοῦ — σὲ μὴ ἀπογευματινὴν ἢ κα. Ἐναρετοπούλου μὲ μαῦρο φόρεμα — σοβαρὸ, ὅπως ἄρμοζε στὸ χαρακτήρα καὶ στὶς ἀρχὲς τῆς — ἀκούει μὲ προσοχὴν νὰ σιγοφιθυρίζουν κοντὰ τῆς γιὰ μὴ νὰ κυρία, ποὺ τὴν ἐρωτεύθηκε σοβαρὰ κάποιος ξένος, ποὺ περνοῦντας ἀπὸ τοὺς Κορφοὺς τὴν γνώρισε καὶ σταμάτησε ἐπιτήδεις γιὰ κείνη.

— «Εἶναι τὸς ὁμορφῇ, ποὺ ἀλήθεια μπορεῖ νὰ τρελλάνῃ κόσμον, ἔλεγον, καὶ τὸ καλῆτερον, ποὺ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τὴν κατηγορήσῃ οὔτε γιὰ κοκεταρίαν· εἶναι γνωστὸς ὁ χαρακτήρας τῆς καὶ γιὰ τοῦτο ὅλοι ξέρουν, πῶς εἶναι τέλεια ἀθώα γιὰ τὴν ἀγάπην ποῦ, χωρὶς αὐτὴ νὰ τὸ φαντάζεται, γεννήθηκε στὴν καρδίαν τοῦ ξένου».

— «Ἀφ' ὧς τ' αὐτὰ, διακόφτει σοβαρὰ ἡ Κα Ἐναρετοπούλου, μὴ γυναικίκα ποὺ ξέρε νὰ βαστάξῃ τὴν θέσιν τῆς δὲν τὴν ἐρωτεύονται καὶ δὲν κάνει τὸν κόσμο νὰ μιλήγῃ αὐτῇ. Ἡ ἀληθινὴ Ἀρετὴ γιὰ τὴν γυναῖκα εἶναι νὰ μὴν τὴ μελετᾷ. Κι' ἀκούστε με μένα — πρόσθετε μὲ ὕφος ἐνέρετης, ποὺ θὰ μπορούσε νὰ τὸ πάρῃ γιὰ μοντέλον ὁ Χρυσόστομος — ὅσο καὶ ἂν ἀδιαφορῇ αὐτὴ ἡ κυρά, δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ τὸν συλλογίζεταί, ἀφοῦ εἶναι θυμὰ τῆς, καὶ φτάνει μὴ τέτοια σκέψιν, ὅσο σπάνια καὶ ἂν γίνεταί, γιὰ νὰ τὴν καταδικάσῃ. Δοξάζω τὸ Θεὸ, ποὺ δὲν

ἔδωκε ποτὶ ἀφορμὴν νὰ μιλήσουν γιὰ μένα....»

Ἦδὼ σταμάτησε, γιὰτὶ τὴν ἰδίαν στιγμὴν ὁ ἥρωας τοῦ ἡμερολογίου τῆς ἐμπαινε στὴ σάλα καὶ στὴ θέα τοῦ τοῦ χτυποκάρδ: τῆς, ποὺ τὴν ἀνάγκαιζε νὰ σιωπᾷ, σὺλλεγε πῶς τὰ χεῖλιά τῆς, ποὺ ἀνοίχτηκαν γιὰ νὰ κατηγορήσουν μὲν ἀθώα, διψοῦσαν γιὰ τὸ μποδισμένο φιλὶ, φτάνει ν' ἀποφασίσαν... νὰ τῆς τὸ δώσουν.

Καθβαδάτες 27/2/06

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΑΠΟ ΤΑ ΝΟΥΦΑΡΑ

ΜΑΓΙΑ

Κ' εἶδα παράξενα ὄνειρα
στὸ μαγιομένον ὕπνο...

— Ἦρθες μου μάλιστα Ὁμορφιά
ποῦ ἀκαρτερῶ στὸν ὕπνο.

Σὲ ἀνύδρεσα, σὲ γνώρισα,
τὸν ἀγνωστὸν πλανεύτρα,
κι' Ἀστράτα θωρῶ σε γιὰ Σωθρία
τοῦ ὄνειρατου γνιπτέρου.

Πῆρα τ' ἀσημοπότηρον
ἀπὸ τὰ κρίνα σου δοχτύλια
καὶ γλύκανά μου τὴν ψυχὴν,
καὶ πίκρανα τὰ χεῖλιά.

Ἦρθες μου μάλιστα Ὁμορφιά
ποῦ ἀκαρτερῶ στὸν ὕπνο.

Λίμνες σμαραγδένιες
λούζανε βοδὸφύλλα
καὶ ζωδιὸς κρινένιες
μ' ἄχραντα ματὸφύλλα.

Οἱ καπνοὶ μου ἀράξαν
σὲ λιμνία ὄνειρατα·
τὰ φίλά μου τάξαν
ἀπὸ μάγια, πῆρα τα

Τὰ δεινὰ μιλούσανε
λόγια γλυκομίλητα
στὰ νερά ποῦ λούσανε
τὰ κερμὰ τ' ἀφιέλτα.

Ὅ τὰ παράξενα ὄνειρα
στὸ μαγιομένον ὕπνο...

Θρηνῶ σας μάγια ποῦ λυθῆκατε,
κι' ἐνα ἀλλήλοῦ καίγω σας μυστηριακό...
Ἰσοῦ λειτουργιὰ μὲς στὴν ψυχὴν μου ἀπόλη-
σε,

βουδῆ, σ' ἐνα σπερνὸ θρηνητικό;

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ

ΛΕΙΟΧΟΣ

(ΣΩΚΡΑΤΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ).

Μεταφρασμένος ἀπὸ τὸν γράφο καὶ ἀπὸ
τὴν ἔκδοσιν τοῦ Καρ. Ἐρμαν.

(Σημείωμα τοῦ Μεταφρ. Ὁ διάλογος τοῦτος βρισκεται καὶ μέσα στὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνα ἀπὸ παλιὰ συνήθεια· μὰ ὅλοι οἱ φιλόλογοι, ἄρχαι καὶ νεώτεροι, παραδέχονται πῶς δὲ γράφηκεν ἀπὸ τὸν ἴδιον. Πολλοὶ θέλουν νὰ εἰποῦν δὲ εἶναι τοῦ φιλοσόφου Αἰσκήν, φίλου καὶ μαθητῆ τοῦ Σωκράτη· καὶ τοῦτοι στηρίζονται ἐν μερικῇ μαρτυρίᾳ ἀρχαίων, καθὼς τὸν Ἀρποκρατίωνα, ποὺ μέσα στὸ λεξικόν του καὶ στὴ λέξιν Ἀξίχος λέει: «Ἀπὸ τὸν Αἰσκήν τὸ Σωκρατικὸν ἄφηκε διάλογος ποὺ λέγεται Ἀξίχος». Κι' ὁ Σουΐδας, στὸ λεξικόν του καὶ αὐτὸς καὶ στὴ λέξιν Αἰσκήν, μαζί μὲ καμιά δεκαπενταριά ἄλλους διαλόγους, γραμμένους τάχα ἀπὸ τὸν Αἰσκήν, ἀναφέρει καὶ ἕνα μὲ τὸν τίτλον Ἀξίχος. Μὰ αὐτὲς οἱ δύο μαρτυρίαι καὶ μερικὲς ἄλλαι

πρὸς ἀσκήντες δὲν εἶναι ἀρκετὲς νὰ μᾶς κάμουν νὰ πιστέψουμε πῶς ὁ Ἀξίχος γράφηκε ἀπὸ τὸν Αἰσκήν. Καὶ νὰ οἱ λόγοι:

Ὁ Ἀθήναιος στοὺς «Δειπνοσοφιστὰς» Βιβλ. V κεφ. 20 λέει, δὲ ὁ Αἰσκήνς στὸ διάλογόν του Ἀξίχος κατακρίνει σκληρὰ τὸν Ἀλκιβιάδην γιὰτὶ ἦτανε μεθύστακας καὶ κυνηγοῦσε τὶς ξένες γυναῖκες. Τὰ λόγια ὅμως τοῦτα δὲν τὰ βρισκόμεν μέσα στὸν Ἀξίχον, ποὺ μεταφράζουμε. Δὲ βρισκόμεν ἀκόμα καὶ μὴ λέξιν τοῦ λεξικογράφου Πολυδεύκη, ποὺ λέει: Ἰσως σ' αὐτοὺς ν' ἀνήκανε καὶ οἱ ἀλεκτρομονοτρόφοι καθὼς τοὺς ὀνομάτισε ὁ Αἰσκήνς στὸν Ἀξίχον. Κι' ὁ Ἀθήναιος καὶ ὁ Πολυδεύκης εἶναι μάρτυρες πρὸς ἀξιοπιστοί ἀπὸ τὸν Ἀρποκρατίωνα καὶ τὸ Σουΐδα, γιὰτὶ ὅχι μόνον πρόσθεσαν περισσώτερον στὴ δουλειὰ τους καὶ δὲν λέγανε γιὰ τοὺς προσηγορευμένους τοὺς συγγραφέντες τὸ ἀπὸδειχναν καὶ μὲ λόγια παρμένα ἀπὸ τὰ ἔργα ἐκείνων, παρὰ ἦταν καὶ πρὸ παλαιοί.

Μὰ ἐξὸν ἀπ' αὐτὰ, βλέπουμε καὶ ἀπὸ τὸ ἴδιον τὸ κείμενον πῶς ὁ διάλογος δὲν εἶναι μῆτε τοῦ Πλάτωνα, μῆτε τοῦ Αἰσκήν, γιὰτὶ καθὼς παρατήρησαν καὶ ὁ Γερμανὸς Bekker στὴ Λατινικὴν τοῦ ἔκδοσιν, καὶ ὁ Φραντζέσκος Κουζέν, καὶ ἄλλοι, ὑπάρχει μὴ δὲ ἀκέραια φράση «ὁ θάνατος δὲν εἶναι τώρα γιὰ σένα, γιὰτὶ δὲν ἔχεις πεθάνει» μῆτε ἂν πεθάνῃς θὰ ὑπάρχῃ γιὰ σένα, ἐπειδὴ δὲ θὰ ζῇς, ποὺ εἶναι ὁ πᾶνω-κάτω ἴδια τὰ λόγια τοῦ φιλοσόφου Ἐπίκουρου «ὁ θάνατος,

ὅταν ζῶ, δὲν ὑπάρχει, καὶ ὅταν ὑπάρχῃ, δὲ ζῶ». Καὶ ξέ-
ρουμε δὲ ὁ Ἐπίκουρος ἀκούστηκεν ἀργότερα (306 π.χ.)
ἀπὸ τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Αἰσκήν (399 π.χ.) καὶ δὲ πο-
λέμησε ἄγρια τὴ Σωκρατικὴν ἢ Πλατωνικὴν φιλοσοφίαν.
Ἀκόμη καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ διαλόγου, ποὺ δὲ μοιάζει καθόλου
μὲ τὴν ἀρχὴν τῶν γνήσιων Πλατωνικῶν διαλόγων, καὶ μερι-
κὰ ἄλλα μέρη ὅμοια σημαντικὰ, δείχνουν δὲ ὁ Ἀξίχος
γράφηκεν ἐν κατοπινῇ, ἀπὸ τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Αἰσκήν,
χρόνῳ. Εἶναι στὸ κείμενον καὶ ἡ φράσις «ἀγαθὸς δαίμων»
ποὺ δὲν ταιριάζει μὲ τὴν Πλατωνικὴν φιλοσοφίαν, γιὰτὶ,
καθὼς λέει καὶ ὁ Κουζέν, ὁ Πλάτωνας δὲ χωρὶς τοὺς θεοὺς
σὲ καλοὺς καὶ κακοὺς. Ὁ δικός μας ὁ Νεόφυτος Δούκας
θέλει τὴν φράσιν «ἀγαθὸς δαίμων» νὰ τὴν ἐξηγήσῃ «καλὸς
ἄγγελος» ὅπως τὸ λέμε καὶ σήμερον μὰ τότε πρέπει νὰ
κατεβῶμε ἱσάμε τὰ χριστιανικὰ χρόνια γιὰ νὰ βροῦμε τὸ
συγγραφεῖα του, πρῶτον ποὺ δὲν εἶναι σωστὸ, γιὰτὶ τὸ ὄ-
νομα τοῦ διαλόγου εἶναι καθάριον Ἀττικόν, τῶν καλῶν χρό-
νων.

Ὅλ' αὐτὰ τὰ λοιπὰ ἄρκουν νὰ μᾶς πείσουν δὲ ὁ
Ἀξίχος δὲ γράφηκε μῆτε ἀπὸ τὸν Πλάτωνα, μῆτε ἀπὸ
τὸν Αἰσκήν. Κ' εἶναι μὲγαλόν κριτήριον νὰ μὴν εἶναι τοῦ
Αἰσκήν, γιὰτὶ ἀλλιῶς θὰ εἶχε καί ποιο δῆγμα τῆς τέ-
χνης τοῦ φιλοσόφου αὐτοῦ καὶ συγγραφεῖα, ποὺ φημίζονταν
ὅσο παίρνει καὶ σὲ πολὺ κατοπινὰ χρόνια γιὰ τὴν ἀφέλεια
καὶ τὴν χάρη τοῦ λεχτικοῦ του. Ὁ Ἐρμολόγιος τουλάχισ-